

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN
RAPPORTEURS over het ontwerp van wet houdende
nadere voorschriften ter wegneming van beletselen voor
de viering van en ter verzekering van de openbare rust
op de Zondag en enige Christelijke feestdagen (Zondags-
wet).

Bij de overweging van dit ontwerp van wet in de afdelingen der Kamer gaven verscheidene leden uiting aan hun voldoening over de aanbieding van deze nieuwe regeling ten aanzien van de Zondagsrust en de wegneming van beletselen voor de viering van de Zondag. Dit betekent immers, aldus deze leden, dat nu eindelijk in het naaste verschiet ligt de opheffing van een onwaardige toestand, waarin een wet — en nog wel een wet, handelende over zulk een in wezen verheven materie — in de meest volstreekte zin niet werd nageleefd. Zoals het van bepaalde zijde in het Voorlopig Verslag van de Tweede Kamer werd geformuleerd, is immers de Zondagswet van 1815 er positief op gericht, „de verzekering van de plichtmatige viering van de Dag des Heren” te bevorderen.

Het is, naar de mening van de aan het woord zijnde leden, een grote verdienste, dat de Regering met dit wetsontwerp een voorstel ter tafel heeft gebracht, waarin de taak van de Overheid op dit gevoelige stuk in een land met een te dezen zo verscheiden opvattingen huidige bevolking op evenwichtige wijze is omschreven. Dat het vraagstuk daarin langs de weg van negatieve maatregelen is benaderd, kwam deze leden juist voor. Het ontwerp streeft er naar, zoveel mogelijk de beletselen weg te nemen voor de viering van de Zondag en de openbare rust op die dag zoveel mogelijk te verzekeren, gelijk de considerans verklaart. Het wil, wet geworden, de godsdienstoefeningen tegen storend gerucht beschermen (artikel 2) en in het algemeen de openbare rust bevorderen (artikelen 3, 5 en 6), waardoor een sfeer van wijding, als de Zondag moet kenmerken, wordt nagestreefd.

Zonder de feitelijke werking van de wet geheel uit handen te geven, wordt aan de gemeentebesturen toch ook weer bevoegdheid gegeven om, zich aanpassend aan en rekening houdend met de plaatselijke opvattingen, plaatselijk nadere maatregelen te treffen (artikel 3, lid 2; artikel 4, lid 2 en 3; artikel 7, lid 2). Hierin ligt in de gegeven omstandigheden een evenwichtige oplossing, welke een te veel aan bevoegdheden, toegerekend aan de gemeenteraden — bezwaar, waarop het wetsontwerp van 1920 strandde —, vermijdt.

Hoewel de leden, hier aan het woord, dus instemden met het standpunt, door de Regering in de Memorie van Toelichting uiteengezet omtrent de taak van de Overheid op het stuk van de Zondagsviering in Christelijke geest ten aanzien van een op dit gebied verscheiden denkende bevolking, zo betekende hetgeen zij tot dusver opmerkten niet, dat zij hun eigen inzicht te dezen op geheel en al bevredigende wijze in het wetsontwerp tot gelding zagen gebracht.

Zo betreurden zij, dat tijdens de behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer de Nieuwjaarsdag bij amendement uit

lid 1 van artikel 1 was gelicht en overgeplaatst naar lid 2 van dat artikel. Deze feestdag toch ziet en viert het volk in religieuze sfeer, wijl het de eerste dag des jaars wil beschouwen in het teken van de gave van God als de Gever van alle goeds.

Ook waren deze leden teleurgesteld over de verwerping van het amendement-Maenen c.s., dat de mogelijkheid wilde openen, de artikelen 2, 3, 4 en 5 ook te doen gelden voor bepaalde feestdagen, welke daarvoor door een of meer kerkgenootschappen worden gehouden, en door een aanzienlijk deel van de bevolking ener gemeente als zodanig worden beleefd en gevierd. De toevoeging van lid 2 aan artikel 7 komt althans ten dele aan de strekking van het verworpen amendement nopens artikel 2 tegemoet. Een geheel voldoende compensatie is hierin niet te zien. Daar de wet, geldend voor het gehele land, deswege een minimaal karakter moet dragen, scheen het hun alleszins redelijk, de gemeentelijke wetgever een aanvullende bevoegdheid te geven om, zonder anderen in hun vrijheid te belemmeren, met de omstandigheden ter plaatse rekening te houden. Het had de aan het woord zijnde leden te meer verwonderd, dat de Tweede Kamer deze aanvullende bevoegdheid niet had aanvaard, nu ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in gelijke zin had geadviseerd.

De ten slotte in de Tweede Kamer gevonden oplossing tot opheffing van de niet geheel ongegronde bezwaren tegen de aanvankelijke formulering van artikel 5, handelende over het verbod van politieke optochten en politieke bijeenkomsten in de open lucht, achtten deze leden wel aanvaardbaar. Intussen vroegen zij zich af, op welke wijze bij algemene maatregel van bestuur uitvoering aan artikel 5, lid 2, zal kunnen worden gegeven. Daar in het systeem van de wet de aanvullende bevoegdheden van de gemeenteraden uitdrukkelijk zijn vastgelegd, lijkt het niet anders mogelijk dan dat de centrale Overheid de concrete toepassing van artikel 5, lid 2, in de hand houdt. Delegatie aan de plaatselijke overheden zou, naar hun voorkwam, niet passen in het systeem van de wet. Vermits echter optochten en bijeenkomsten in de open lucht een zeer op zichzelf staand karakter plegen te dragen, zou hier voor de centrale Overheid wel eens een al te omvangrijke taak kunnen blijken te liggen. Gaarne zouden zij vernemen, hoe de Regering zich de inrichting van de hier bedoelde algemene maatregel van bestuur denkt.

Verscheidene andere leden meenden, hoewel zij zich konden verenigen met de stelling, dat een wet, welke niet wordt nageleefd, reeds om die reden behoort te vervallen, te moeten betwijfelen, of deze stelling met betrekking tot de Zondagswet nu ook medebrengt, dat er noodzakelijkerwijs een nieuwe Zondagswet dient te komen. De vraag rijst, of, zo men een regeling op dit stuk gewent acht, zodanige regeling niet ook ware te realiseren door aanvulling van de bepalingen van de Gemeentewet en van het Wetboek van Strafrecht.

Intussen konden ook deze leden, nu de Regering de onderwerpelijke materie heeft willen regelen in het ontwerp ener nieuwe Zondagswet, de inhoud daarvan, in grote lijnen althans, zeer wel aanvaarden. Zij spraken er hun waardering voor uit, dat uitvoerig overleg is gepleegd met de verschillende kerkgenootschappen.

Als een belangrijke verbetering beschouwden zij art. 4, lid 4, en art. 5, lid 2. Hoewel zij tegen bepalingen, als vervat in art. 7, lid 2, in het algemeen bezwaren hadden, konden zij bij wege van compromis ook hiermede accoord gaan, vooral nu de gemeenteraad bij plaatselijke verordening alleen art. 2 toepasselijk kan verklaren.

Ten aanzien van art. 2, lid 2, stelden zij de vraag, of deze bepaling de bevoegdheden, aan de burgemeester toegekend ter bescherming van de openbare orde en rust, bedoelt uit te breiden. Zo niet, hoe is dan de verhouding tussen beide soorten van bevoegdheden?

De leden, hier aan het woord, vroegen zich verder af, of de bevoegdheid, in de artt. 3 en 4 aan de burgemeester toegekend om volgens regels door de gemeenteraad te stellen bepaalde maatregelen te nemen, een staatsrechtelijk novum is. En zijn deze regels regelingen in de vorm van plaatselijke verordeningen, welke de gemeentenaren dan wel alleen de burge-

meester verbinden? Art. 4, lid 2 verwijst naar een plaatselijke verordening. Het tweede lid van art. 3 en het derde lid van art. 4 wekken, door te spreken van „regels door de gemeenteraad te stellen”, de indruk, hiermede iets anders dan verordeningen te bedoelen.

Bedenking ontmoette bij deze leden, dat de strafbepaling van art. 3 jo art. 8 zo ruim is omschreven. Het moge, in den regel, waar zijn, dat aan het beleid van politie en justitie kan worden overgelaten, niet tot vervolging over te gaan, wanneer het verwekte gerucht niet hinderlijk is, dit neemt niet weg, dat het onjuist voorkomt strafbepalingen zo te redigeren, dat feiten, welke niet strafbaar behoren te zijn, op grond van de letter van de strafbepaling vervolgd zouden kunnen worden. Dit klemt te meer, waar de strafbepalingen van de artt. 4 en 5 wel uitdrukkelijk krachteloos worden gemaakt, wanneer „redelijkerwijze geen beletselen voor de viering van de Zondag en geen versterking van de openbare rust op Zondag zijn te duchten”.

Tot slot vroegen deze leden, of de Minister niet kan toezeggen, dat de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in art. 4, lid 4, onmiddellijk bij het in werking treden van de voorgestelde wet tot stand zal komen.

Sommige leden betuigden eveneens gaarne hun instemming met de wens der Regering, de geheel verouderde en reeds drie kwart eeuw nagenoeg niet meer nageleefde Zondagswet van 1815 te vervangen door een zich wel tot handhaving lenend samenstel van bepalingen. Met voldoening zagen zij, hoe de Regering de zaak van de Zondagsrust en de bemoeienis van de Overheid te dezen als een hoogst ernstige aangelegenheid opvat. Zij erkenden, dat, gelet op de ontwikkeling van het maatschappelijk leven, nieuwe voorzieningen nodig waren en meenden, dat zulk een rekenen met feiten en omstandigheden niet het loslaten van ter zake van de Zondag gestelde normen behoefde te betekenen. Integendeel is het, naar hun gevoelen, de taak van de wetgever, een uitvoerbare regeling te bieden, welke in het openbare leven de burgers een ongehinderde Zondagsviering verzekert en mede daardoor toont, dat de natie de Christelijke opvatting van de rustdag eert. De aan het woord zijnde leden stemden toe, dat met de geestelijke verscheidenheid in het volk moet worden gerekend, dat een wet als deze dus steeds het karakter van een vergelijk moet dragen, doch zij achtten anderzijds een bevredigende oplossing mogelijk, daar het nimmer de taak van de Overheid kan zijn een evangelische heiliging van de Zondag aan de onderdanen dwingend op te leggen, maar slechts publiekrechtelijke waarborgen te scheppen voor het zoveel mogelijk vermijden van belemmeringen daarvan, waarnevens uiteraard — hetgeen echter een zelfstandig vraagstuk betekent — de Overheid gehouden moet worden geacht, in haar eigen diensten zoveel doenlijk te doen blijken, dat ook voor haar zelf de Zondag een dag van rust betekent.

De leden, hier aan het woord, betwijfelden intussen, of de Regering thans een genoegzaam bevredigend ontwerp had tot stand gebracht. Aan de verlangens van elke richting is vanzelfsprekend niet te voldoen. Dit bleek wel reeds hieruit, dat de Regering met een wetsontwerp is gekomen, hiermede ingaande tegen de zienswijze van hen, die een bijzondere wet voor overbodig verklaarden. Ook bij de voorgestelde artikelen zou algehele overeenstemming zelfs onder hen, die zich in het tot stand brengen van een wet konden vinden, noodzakelijkerwijs uitblijven.

Betreffende de fundering van de Zondag en dus ook zijn verhouding tot de feestdagen, evenals de waardering der feestdagen zelf, bestaat er een te zeer uiteen lopende overtuiging dan dat hier aan het bereiken van harmonie is te denken. Nu meenden deze leden, mede lettend op de historie, dat de Overheid, zo zij zich tot haar taak, als aangegeven in de considerans van het ontwerp, beperkt, ook geen positie behoeft te kiezen — gesteld al, dat zij daartoe in staat is — in de op dit punt bestaande dogmatische en kerkelijke kwesties. Wanneer de voorgestelde artikelen 1 en 2 de Zondag slechts voor de toepassing der wet met sommige andere dagen gelijk stellen,

dan wilden zij dit niet verwerpen; zelfs kwam deze bewoording hun aannemelijk voor.

Hiertegenover konden zij niet verhelen, dat huns erachtens, met name op het tweede gedeelte — met verwaarlozing van het eerste — van het in de considerans genoemde was gelet: de verzekering van de openbare rust. Artikel 2 is huns inziens een aannemelijke bepaling, hoewel het eerste lid daarvan beter in het Wetboek van Strafrecht op zijn plaats zou zijn geweest. Tevens had men op deze wijze een thans aanwezige onevenredigheid met betrekking tot artikel 146 Wetboek van Strafrecht vermeden, daar alle godsdienstoefeningen aldus behoren te worden beschermd. Evenmin wekte artikel 3, hoewel weinig zeggend, toch ter karakterisering van de bedoelingen der wet nog vrij verdienstelijk, bij deze leden enig bezwaar.

Bij artikel 4 evenwel meenden zij de vraag te moeten stellen, of de ingeslagen weg niet een geheel verkeerde was. Waartoe, ofschoon het uit een oogpunt van wetstechniek het gemakkelijkst was, de Zondag in tweeën geknipt? Een formulering, waarbij openbare gemakkelikheden, tenzij de gemeenteraad ontheffing verleent, als regel verboden zouden zijn, behoudens zulke, waarvan geen beletselen voor de Zondagsviering of verstoring van de openbare rust te duchten vallen, ware, aldus deze leden, alleszins redelijk geweest. De constructie, welke openbare gemakkelikheden onder bepaalde omstandigheden niet als openbare gemakkelikheden beschouwt, trok hen niet aan, al was hun de bedoeling van groter speelruimte enigermate verklaarbaar. Het sprong evenwel in het oog, zo vervolgden zij, hoe onbillijk het is te dezer plaatse wel, in lid 2 van artikel 7 niet de gemeenteraad aan banden te leggen, al moet erkend, dat in beide gevallen een verschillend onderwerp is geregeld. Ten slotte zeiden zij van artikel 4, dat het ruimte liet voor onzekerheid. Staat het de gemeenteraad ook vrij, géén regels als bedoeld in artikel 4, lid 3, te stellen, en zo ja, kan in dat geval de burgemeester geen ontheffing van het bepaalde bij het eerste en krachtens het tweede lid verlenen? Zou het geoorloofd zijn voor een gemeenteraad, ter voldoening aan de wellicht gebiedende eis van lid 2, te bepalen, dat er in het geheel geen ontheffing wordt verleend?

Blijft de burgemeester bevoegd, zo werd dierzijds nog gevraagd, na de inwerkingtreding van de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 4, lid 4, vergunning te weigeren, ook voor gemakkelikheden, die in de zin van deze wet niet als openbare gemakkelikheden worden beschouwd, indien krachtens plaatselijke verordeningen een zodanige vergunning is vereist?

Artikel 5 betekent volgens de leden, hier aan het woord, geen winst. Waarom heeft de Regering niet voldaan aan het verlangen, op de Zondag alle politieke bijeenkomsten en optochten voor ongeoorloofd te verklaren?

Met artikel 6 konden deze leden zich verenigen en zij hadden begrip voor de in dit verband door de Regering gekozen wel zeer algemene uitdrukking „zonder genoegzame reden”, hoewel een versterking in de trant van „beslist genoegzame reden” hun verantwoord leek.

De onontwijkbaarheid van artikel 7, 1ste lid, beseften zij, daar een volstrekt verbod van sport op Zondag ongewild een zeer ongunstige invloed juist ten nadele van de Zondagsrust zou kunnen uitoefenen. Het tweede lid veronachtzaamt bij strikte interpretatie de boete- en biddagen, zoals de protestante kerkenordeningen deze kennen, hetgeen met een wijziging van feest- in vierdagen te voorkomen zou zijn geweest. Voorts werd herinnerd aan de reeds aangeduide ongelijkheid ten opzichte van artikel 4, dat, in lid 3 en lid 4, de gemeenteraad krachteloos maakt.

Samenvattend, meenden deze leden tot het besluit te moeten komen, dat zij met zeer veel terughouding tegenover dit wetsontwerp stonden, daar het, hoezeer door de Regering als „compromis” voorgedragen, op vele punten inzonderheid tegen hun gevoelens indruiste, zonder dat van bereidheid was gebleken om slechts enkele door hen geuite wensen enigermate te vervullen.

Enige leden verklaarden in hoofdzaak te kunnen volstaan met zich aan te sluiten bij hetgeen de heer Tilanus in de Tweede Kamer had opgemerkt bij de behandeling van dit wetsontwerp.

Zij hadden er wel behoefte aan op te merken, dat naar hun mening in dit ontwerp en de behandeling er van de opportunitetsgedachte enigszins heeft overheerst. En wie van opportunitet uitgaat, geraakt op een gevaarlijke weg. Ook was hun opgevallen, hoe veelvuldig bij de behandeling van het ontwerp de term „vrijheid” werd gehanteerd, hoewel ook de vrijheid in haar wezen altijd beperkt is en aard en grenzen dier beperking moeten worden gevonden bij het licht van Gods Woord.

Enige andere leden gaven als hun mening te kennen, dat in de Zondagsviering drie elementen moeten worden onderscheiden, welke in de opvattingen, in bepaalde kringen van de orthodox-protestantse bevolking levende, huns inziens niet voldoende tot hun recht komen.

In de eerste plaats moet niet worden voorbij gezien, dat in het oude sabbatsgebod naast elementen van heiliging ook een sociale bedoeling zeer duidelijk valt te onderkennen. Het is juist deze laatste bedoeling, die het oude sabbatsgebod der Joden stempelt tot een belangrijke sociale wet. Het strikte verbod toch van enige arbeid voor mens en dier, voor vrije en voor slaaf, wijst er op, dat de bedoeling was, ook een dag van lichamelijke rust in te voeren; onder de levensomstandigheden van de woestijnbewoner van duizenden jaren geleden kon deze rust alleen worden gedacht als en beleefd door een vrijwel absoluut niets doen. Dit oude sabbatsgebod nu kan in deze tijd niet meer naar de letter worden beleefd en wie het naar de geest wil beleven, zal moeten bedenken, dat de mens van nu, vooral de grote stadsbewoner, op een geheel andere wijze een wekelijkse rustdag wenst door te brengen. Zulks op de wijze der ouden te doen is thans zelfs feitelijk niet meer mogelijk.

In de tweede plaats, aldus verder deze leden, blijkt uit de evangeliën overduidelijk, dat Christus de mensen van de verplichtingen van de oude sabbatsgeboden wilde vrijmaken. Hij en zijn volgelingen overtraden ze en verschillende uitspraken wijzen in deze richting. In dit verband vestigden de hier aan het woord zijnde leden ook de aandacht op de uitspraak, neergelegd in Mattheus XII, vers 1—13 en Markus II, vers 27, dat de sabbat er is om de mens en niet de mens om de sabbat. Het is naar hun mening dan ook onjuist, de noodzakelijkheid van dit wetsontwerp te baseren op een gebod van het Nieuwe Testament; dat is hierin niet te vinden. Uit Openbaring I, vers 10 en 19 blijkt, dat van de strenge Oud Testamentische opvatting van het sabbatsgebod is afgeweken. De practijk heeft ook uitgevezen, dat de overgrote meerderheid van de Christenen de sabbat niet meer viert, maar min of meer inconsequent sommige van de oude strikt letterlijke geboden naar de Zondag heeft overgebracht.

Het derde punt, waarop de leden, hier aan het woord, wens-ten te wijzen, is, dat de Christelijke Zondag huns inziens geheel in de traditie wortelt. De Christenen zijn op de eerste dag der week gaan samenkomen om de opstanding van hun Heer te herdenken. In de loop der tijden is dit tot een vaststaande en buitengewoon waardevolle traditie geworden. Deze traditie is echter na de kruisiging en de opstanding van Christus ontstaan, zij mist een bijbelse fundering en kan alleen als in de traditie wortelende worden beschouwd.

De aan het woord zijnde leden hadden de indruk, dat de Nederlandse bevolking deze elementen uit vrije wil in het oog houdt. Vandaar, dat de niet-naleving van de Zondagswet op geen enkel bezwaar stuit. Nu wil de Regering de oude wet door een nieuwe vervangen; welnu, dat stelt haar voor de moeilijke taak om met al de genoemde elementen rekening te houden. Met name mag de in het leven te roepen wet niet worden gebruikt om een zekere uiterlijke stijl van christelijk leven in stand te houden, noch mag zij de vrijheid van ieder mens om zijn wekelijkse rustdag naar gelieven te besteden anders dan bij uiterste noodzaak aantasten.

In tal van wetten wordt gewaakt voor het voortbestaan van de grote sociale ordening, die een rustdag ook in deze tijd betekent.

Na deze meer algemene beschouwingen stelden de aan het woord zijnde leden de vraag, of dit wetsontwerp eigenlijk reden van bestaan heeft. De bestaande Zondagswet is verouderd, maar

het gemis aan een behoorlijke regeling op dit gebied wordt door slechts weinigen gevoeld. Behoeftedaraan moge na de Franse tijd hebben geleefd, dit is nu niet meer het geval. Verstoring van de Zondagsrust of van openbare godsdienstoefening kan huns inziens geenszins worden geconstateerd. Ware dit anders, dan zou door opneming van een enkele bepaling in het Wetboek van Strafrecht tegen verstoring van rust bij godsdienstoefeningen kunnen worden gewaakt.

In dit verband was bij hen de vraag gerezen, of het ontwerp in een enkele bepaling niet iets te ver gaat. Zij wezen op artikel 3, dat geen verband houdt met enige kerkdienst.

Daarnaast bepaalt artikel 6, dat de openbare rust op Zondag moet worden verzekerd door arbeid in beroep of bedrijf in het algemeen na te laten. Dit ging deze leden te ver. Zij stemden in met bepalingen van deze strekking in wetten als de Arbeidswet, de Winkelsluitingswet enz., maar zij zagen geen genoegzame reden om in het algemeen arbeid te verbieden. Zij erkenden, dat de meeste mensen behoefte hebben aan een wekelijkse rustdag en dat het de voorkeur verdient, deze, zo enigszins mogelijk, op de Zondag te doen vallen, wanneer ook huisgenoten en kennissen in het genot van een vrije dag zijn. Bij het bevorderen daarvan moet de wetgever echter voorzichtig zijn, aangezien deze behoefte aan een rustdag niet door iedereen gelijkmatig wordt gevoeld en ook zij, die die behoefte wel hebben, veelal niet de gehele Zondag aan rust zullen besteden. Waar de meesten echter wel behoefte aan hebben is aan een dag van verpozing en afwisseling van hun dagelijkse arbeid, zo al niet gedurende de gehele Zondag, dan toch in elk geval gedurende een deel van de dag, hetzij door deze door te brengen in de natuur en/of door die dag te gebruiken voor sportbeoefening of andere ontspanning. Daarvoor is onontbeerlijk, dat er Zondags arbeid wordt verricht, o.a. in de vervoerbedrijven, de café's en restaurants, in koffiehuisen en verversingsgelegenheden enz.: deze moet de wetgever daarom niet onmogelijk maken.

In hoeverre het wetsontwerp aan deze eis voldoet, zal veel van de toepassing afhangen.

Artikel 3, lid 2, opent de mogelijkheid, dat een gemeenteraad geen of slechts geringe afwijking van het algemeen verbod van het eerste lid zal mogelijk maken. Een bepaling als deze doet de vraag rijzen, of nu werkelijk plaatselijke verordeningen het verwekken van gerucht, op een afstand van 200 m hoorbaar, moeten gaan regelen. Wordt het ontwerp aanvaard, waartoe deze leden de noodzaak nog niet zagen, dan hoopten zij, dat de wet een verstandige toepassing zou vinden.

Een van de leden, hier aan het woord, kon erkennen, dat de Regering en de Tweede Kamer er op loffelijke wijze naar hadden gestreefd een redelijk compromis te bereiken. De geest, waarin de behandeling van het ontwerp in deze Kamer zou geschieden, zou voor dit lid niet zonder betekenis zijn ten aanzien van het bepalen van zijn stem; een in grote verdraagzaamheid gevoerd debat zou zijns inziens wellicht aanleiding kunnen zijn tot een zich neerleggen bij het bereikte compromis.

Sommige leden, reeds eerder aan het woord, wilden tegenover de zo even weergegeven theologische beschouwingen met nadruk verklaren, dat zij het houden van de Zondag niet beschouwden als niet meer dan een Christelijke traditie. Zij wilden daarin blijven zien een gehoorzaam aanvaarden van het gebod Gods omtrent de wekelijkse rustdag, dat, evenals alle geboden Gods, een plicht oplegt, maar tegelijk openbaring van genade is.

Enkele leden verklaarden zich tegen dit wetsontwerp op principiële gronden te verzetten. Huns inziens toch wordt met dit ontwerp een belangrijk beginsel van de grondwet nl. de vrijheid van geweten aangetast. De Zondagswet, zoals deze tot dusver bestaat, biedt voldoende zekerheid tot bescherming van Zondagsrust en Zondagsheiliging. Niemand, die zijn kerkelijke plichten op de Zondag wil waarnemen, behoeft ook maar de minste vrees te hebben daarin te worden gestoord.

De leden, hier aan het woord, meenden, dat hiertoe het ontwerp dan ook niet was ingediend. Naar hun gevoelen wordt met dit ontwerp beoogd de vrijheid van de niet-kerkelijken aan te tasten, aan banden te leggen de vrijheid, de Zondag naar eigen verkiezing door te brengen. Het ontwerp verschuilt zich achter de titel „Zondagsrust“, maar gaat in wezen tegen zekere progressieve groepen van de bevolking. Een duidelijk blijkt daarvan levert artikel 4, lid 1, dat verbiedt voor des middags 13.00 uur openbare vermakelijkheden te houden, evenals lid 4 van dat artikel, dat zegt, dat bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald, dat bepaalde bijeenkomsten niet als openbare vermakelijkheden worden beschouwd.

De leden, hier aan het woord, vroegen, of de Regering een V.A.R.A.-zomerfeest, een Waarheid-zomerfeest of soortgelijke feesten als openbare vermakelijkheden zal beschouwen, zodat deze niet voor 13.00 uur zouden mogen aanvangen. Worden ook besloten bijeenkomsten, waar leden en introducés naar een spreker luisteren en waarna een film wordt vertoond, ook als openbare vermakelijkheden beschouwd?

Deze leden vestigden voorts de aandacht op de woorden van de Minister, ten antwoord aan de heer Stufkens (*Handelingen*. Tweede Kamer, dezer zitting, blz. 2507), toen hij zeide, dat optochten en manifestaties op Zondag moeten kunnen worden verboden. Hieruit blijkt overduidelijk het ware karakter van dit wetsontwerp. Wat, zo vroegen zij, wil de Minister doen, wanneer de eerste Mei, de herdenking van de Februari-staking 1941, de herdenking van de nationale bevrijdingsdag, 5 Mei, op Zondag vallen? Wil de Minister de viering van deze dagen alsdan verhinderen?

Aldus vastgesteld de 4de Augustus 1953.

ALGRA
DIEPENHORST
CAMELBECK
HELLEMA.